

Юридические науки

УДК 351.763

УЧИЛИЩНИЯТ ПРАЗНИК КАТО СПОСОБ ЗА ПОНИЖАВАНЕ НА КОНФЛИКТНОСТТА МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

А.В. Ангелов, Юго-западният университет им. Неофита Рильского (Благоевград, България).

Анотация. В разработката е представен обобщения опит на автора при апробирането на нов подход за организиране и провеждане на училищен празник, който способства за понижаване на конфликтността между учениците.

Ключевые слова: училищен празник, конфликт, празничен концерт, режисьор.

В подготовката и провеждането на училищния празник, училищната общност се представя и проявява в цялата си многообразност от качества. Това поставя пред учителя изисквания в няколко степени по-сложни и високи от тези, които ежедневно му се налага да изпълнява и, за които, е професионално подготвен. Добрите практики на успяващите български училища въвеждат нов персонаж – режисьорът.

Педагогическото натоварване на режисьора е неразделно свързано с художествено-естетическото при реализирането на възпитаващо обучение в творческата и изпълнителската дейност на участниците. На този фон с особена значимост се откроява проблемата за педагогическата подготовка на режисьора, която неизвестно защо досега се разглеждаше някак откъснато от професионалната му. Необходимо е да се отбележи, че педагогическата дейност на режисьора в значителна степен се различава от тази на учителя. Неправилно е становището, че добрият режисьор е добър педагог. Необходимо е да се прекъсне заблудата, че ако режисьорът е професионалист, дори много талантлив професионалист, то той с функциите на педагог някак ще се справи. Тази грешка произтича и от трудността да се определи каква част от дейността му е педагогическа.

Определяща педагогическа подготвеност на режисьора, е способността му да организира педагогическия процес в съответствие с поставената цел. Значимо в дейността на режисьора е умението му да анализира и отчита ситуацията, възможността ѝ да се използва за педагогическа дейност. За да бъде оценката на ситуацията правилна и последващите ѝ действия оправдани, нужно е режисьорът да е запознат както с психологията на художественото творчество, така и с психологията на индивидуалните и групови различия. Те му помагат да неутрализира и преодолява конфликти, както между себе си и участниците, така и между тях самите и да обезпечават съвместната работа да протича във ведрата атмосфера. Тъй като конфликти, въпреки всичко узряват, режисьорът е длъжен умело да разкрие причинно-следствените им връзки, да установи източниците и причините, като ги подложи на обективен и внимателен анализ, отчитайки всички фактори и явления с пряко или косвено значение във възникналият конфликт.

Като участници в училищния празник учениците се свързват помежду си с нови връзки. Не бива да се забравя, че те изпълняват и традиционновменени им социални роли и следователно са подложени на разнообразно въздействие на социалната среда. Да не се отчита това е слабост на режисьора. Режисьорът, знаейки всичко това, следва да го организира и насочи в посоката, съвпадаща с планираната от него педагогическа работа. Не бива да убягва от вниманието на режисьора на празника и мотивационната сфера,

основно стремежите и интересите; да опознае учениците откъм най-личностноскритата им страна за да се предпази от погрешни решения и действия. Този процес, обаче, е бавен, понякога той може да продължи през целия период на работа. Тук особено полезно е сътрудничеството на режисьора с учителя.

За да е ефективна реализацията на училищния празник, то следва да е правилното организирана. Опитният режисьор постига това, когато: а) познава индивидуалните особености на екипа - темперамент, характер, художествено-творчески способности, потребности, мотиви, насоченост на личностите; б) изяснил е целта на съвместната си работа с участниците и желаниа резултат, съобразно традициите, идеологията и нормите на съответната училищна общност; в) познава спецификата на училището и на училищната общност.

Режисьорът конструира процеса по подготовката и провеждането на училищния празник като подбира и пресява документален и художествен материал, подбира и мотивира учители и ученици, разпределя дейности и възлага задачи, като се съобразява с времевите и пространствени ограничения. Педагогическата и художествено-творческата дейности не позволяват стихийност, стандартност или шаблон, но при овладяването азбуката на празничността, понякога, се явява необходимост да се върви по шаблона. В съвместната си работа с режисьора, учителите добиват умения и развиват качества, които са им нужни в бъдещи самостоятелни изяви.

Трудна е работата при създаването на спектакъл, който да се яви кулминация на празника. До успешен завършек задължително следва да се достигне. Конструктивни качества режисьорът проявява като създава подходящ психо-социален климат при работата си с административното ръководство на училището, с екипите от педагогическата колегия, с художествено-творческия екип, привлечени за съвместна работа /автор, сценограф, художник/, така и с помощно-техническия екип /помощник-режисьор, осветител, оператор на телевизионна и мултимедийна апаратури, реквизитор, гардеробиер и др./; при осъществяването на връзки с институции, популяризиращи дейността на училището по време на подготовката и провеждането на празника.

Резултатът от проявата на конструктивните качества на режисьора е изграден «гръбнак», т. е. екип, с когото заедно ръководи административната, педагогическата, художествено-творческата, техническата и пропагандната дейност.

Важно място в личностната структура на режисьора заемат комуникативните му качества, способността да общува, да установява контакти с различни по възраст, образование, пол и социално положение хора. Едно е общуването на режисьора в творческия процес - там може да се използва и специфичен театрален жаргон. Друго е общуването му в случаите, когато се решават въпроси по обезпечаване на екипите с необходимите условия за работа или пък се решават организационни въпроси.

Общуването между режисьора и екипите, които координира и ръководи се извършва не в работното, а в свободното им време. Ето защо задължително е изискването за високото му нравствено-етично ниво, като не се забравя, че в основата му лежат и известни професионални интереси на отделни личности. Грешка допуска режисьор, който не осмисля, че е нает от определено училище за да повиши неговия авторитет, като чрез училищния празник, училището да придобива свой собствен облик, своя собствена и оригинална въздействаща мощ, която оформя "лицето" на училището във възприятията на гражданите.

Чрез общуването си режисьорът съдейства за това да не се обезкуражава ученика. Понякога на режисьора е нужно търпеливо да обяснява, друг път безпрекословно да диктува, а трети – да прибегва до помощта на колектива. С една дума да бъде гъвкав в постигането на преследваната от колектива цел. При работата си с малки ученици режисьорът не бива да забравя, че говорейки за изкуство - говори за прекрасното.

Голяма помощ в общуването си с участниците дава на режисьора чувството му за хумор. Важно е, когато режисьорът подбира творческия екип, с който ще реализира училищния празник, да проверява и чувството за хумор.

Съществува една деликатна област, която в най-ярка степен изявява режисьора като медиатор. Макар и спорадично, случва се екипът да се раздели с някои свой член, като не го приема. Режисьорът е лицето, което трябва да "прочете присъдата". Той трябва да умее да откаже, но без да обиди. Същата позиция той трябва да заеме и към екип, когато се нарушава художествената мяра. Да умее да откаже, значи да се придържа към избраната линия на взаимоотношенията с екипите, което е резултат от високо-професионалната подготвеност на режисьора.

Спецификата на композиционната структура на сценария се състои в това, че причинно-следствените връзки в единното сценично действие се изграждат по-особено и с други средства. Във всеки отделен цикъл на сценичното действие (било то епизод, номер или пък документален факт) са възможни няколко причинно-следствени линии, като тяхното развитие следва да води задължително към една цел, която е зависима от общия замисъл, т. е. от режисьорското решение. Празничният концерт е резултат от творческа и педагогическа работа. Практиката показва, че изпълнителите по-лесно работят със сценарни материали с ясно изразено действие. Успехът се определя не толкова от професионалната, но и от психологически добре оправданата подготвителна работа. Целта на сценичната изява е да се въздейства върху аудиторията тотално. Следва да се подчертае, че в процеса на работата органично се решават нравствено-естетически и възпитателни задачи. Този аспект в дейността на режисьора намира отражение в неговата специална работа. Ако целта при работата над сценария не е ясна на режисьора, то какво остава за участниците в спектакъла. В този случай не може да се говори за творческо начало в съвместната работа, още повече - за заинтересованост и увлекателност у ръководителите на екипи и у участниците. Затова режисьорът няма моралното право да застане пред участниците без точна представа за художествено-образното съдържание на сценария.

Дейността на режисьора е триединство от педагогическа, творческа и организаторска работа. Дори и най-интересните намерения при замисъла на един училищен празник са неефективни, ако не са обхванати от ежедневна организаторска работа. Тя им придава стройност и логичност, отчита индивидуалното развитие на всеки участник, има силен възпитателен ефект, защото организацията на училищния празник е преди всичко педагогическа дейност. Качествата на режисьора, даващи му възможност да бъде добър организатор са тъждествени с тези на мениджъра. Към тях се отнасят: силна воля, твърдост, смелост и решителност, убеденост в правотата на решението си, гъвкава реакция на външни въздействия, психологическа устойчивост, издръжливост, търпеливост, страстност, упорство, оптимизъм, инициативност, реалистичност - умение да не се увлича по примамливи, но неосъществими цели.

В заключение ще обобщим: работата на режисьора в училищния празник е проста. Тя се състои в организацията на времето и пространството, и дейностите на празнуващата общност в тях.

Особеността на професионалната етика на режисьора е такава, че тя съчетава в себе си етиката на педагога, на административния ръководител и на твореца-художник. Учениците обичат режисьор отнасящ се към тях с доверие. С него те споделят свои мисли и чувства, съветват се, обръщат се с различни молби. В резултат на това се получава, сплотен колектив, с възможност да решава сложни задачи и да действа в сложна обстановка. Режисьор, неумеещ да се доверява няма място в училищната празничност.

Практиката налага режисьорът да работи с ученици и учители чувствителни към забележи, засягащи изпълнителските им възможности и подготовка, често изискващи опора и внимание. От изключителна важност е те да чувстват подкрепа, поощрение на търсенията в работата им, да имат надежда, че в личността на режисьора винаги ще намерят доброжелателен съветник и събеседник. Чрез него те добиват представа за своите възможности и развитие. Успешен е такъв режисьор, чиято оценка не е лишена от критичност, но е предимствено стимулираща. Участниците в подготовката и провеждането на училищния празник са в голяма степен ентузиастични, склонни към жертви за да постигнат поставената им творческа задача. Режисьорът им дължи уважението си и за това.

Тънка е границата в междуличностните отношения. Нужно е режисьорът да отчита опасността, че тази граница може да се прекрачи и вместо да изгражда другарство - да изгражда нетърпимост, вместо доверие, уважение и перфектност - либерализъм. Извънредната мекост и либерализъм могат да събудят някакви симпатии в началото от страна на екипите, но те няма да доведат радостта от творчеството, а режисьорът избрал този път ще установи, че колективът му се изплъзва, че става неуправляем.

Училищният празник предполага публичност. Това събужда у някои членове желание да се покажат, да получат висока оценка за труда си, за таланта си и т.н. Такива кънове могат да доведат до силен индивидуализъм, желание да се блесне сред съучениците и колегите, да се омаловажава техния успех, което много лесно поражда нездрава, атмосфера в колектива - съперничество и клюкарство. Резултат е известен – енергията, вместо да се средоточи в решаването на художествено-изпълнителски и възпитателни задачи, ще се средоточи в преодоляването на караници, спорове, инциденти. За да не се допусне това, опитният режисьор създава здрава нравствена атмосфера, утвърждава етичните норми в отношенията между членовете.

Важно качество в решаването на този комплекс от задачи се явява тактът. В репетициите, като вид художествено-творческа работа, се допускат по-свободни форми на общуване, употреба на жаргон, но и тук е нужно да се съблюдават някакви етични норми между изпълнителите, а най-често между изпълнителите и режисьорът. В организационната дейност при подготовката и провеждането на училищен празник такта на режисьора придобива друго значение. Тук са неуместни всякакви отклонения от кодифицираната норма на езика. Поведението трябва да бъде естествено, но и делово, без ексцентричност, да липсва вариативност на тълкуване на слова и решения.

На режисьора се налага и да убеждава в своята трактовка на сценария, в своето виждане за героите, за действието, в своето разбиране на съдържанието. Имайки предвид състава, той трябва да умее да убеждава като използва система от аргументи, която да му позволява тактично, без натрапване, естествено да „зарази“ членовете на колектива със замисъла си. Тогава замисълът бива приеман от екипите като собствена програма.

Режисьорът трябва да въздейства и на естетическия вкус, като му придава социално-значими ориентири.

Подходът да се възлага подготовката и провеждането на училищния празник на неподготвени или случайни хора, настани в училището скучни по облик, форма и атмосфера празници и тържества, в които „отбелязването“ на празника остава в съзнанието на учениците наистина само като отбелязване. Такъв подход умножава делничните ученически и учителски конфликти с тези, възникнали в етапа на работа по реализацията на училищния празник. Такъв подход е непродуктивен, а, следователно, - нецелесъобразен.

Училищният празник може да бъде и способ за понижаване на конфликтността между учениците, тогава и само тогава, когато бива разглеждан и разбираан по следния начин:

1. Училищният празник е сложен художествено-възпитателен комплекс. Той е институция толкова стара, колкото и новобългарското светско училище. Свързан е и предполага съвместната дейност, не само на училищната, но и на разнообразни и разнородни други общности и групи. Третира (означава) по особен начин фазите в ритъма на училищния живот, съобразно стабилна обществена ценност, чрез особено (празнично) поведение на общността. Празничното поведение не е произволно, а протича в строго съответствие със значимостта на събитието, като ключов житейски преход в живота на ученика. Като различна, особена интерпретация на времето - училищен живот, училищният празник предполага активност в реализацията му на обществено-значими места. При публичното напомняне на ценността, за разлика от други празници, които отслабват, отхвърлят или разрушават функциониращи структури, авторитети и дейности, училищният празник ги запазва, нещо повече - възвеличава, чрез адекватна система от атракциони.

2. Училищният празник е институция тогава и само тогава, когато превръща определено събитие от разгръщаният се живот на ученика в значим жизнен епизод, води младата личност към някакво лично откритие (основно като самостоятелни нравствено-етични изводи), стимулира чувството за личен успех и въплътява щастието, разбираемо като щастие от живота, от познанието, от общуването и от порастването.

Литература

1. Ангелов А.В. О некоторых частных вопросах школьного праздника // Наука. Мысль. 2015. №2. С. 7-20.

2. Ангелов А.В. О необходимости в новой модели детского праздника // Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири. 2014. №4. С. 126-131.

3. Ангелов А.В. Символы и знаки, обозначающие переход из детского сада в школу // Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири. 2013. №4. С. 7-19.

Angelov A.V. Shkol'nyj prazdnik kak sposob snizhenija konfliktnosti v srede podrostkov // Nauka. Mysl'. - № 5-1. – 2016.

© А.В. Ангелов, 2016.
© «Наука. Мысль», 2016.

Abstract. The paper summarizes the author's experience in approbation of a new approach for organizing and conducting of a school celebration, which contributes to reduce the level of conflicts between students.

Keywords: school celebration, conflict, a celebration concert, director.

Сведения об авторе

Ангелов Ангел **Владимиров**, доктор по педагогике, главный ассистент, Юго-западный университет им. Неофита Рильского (Благоевград, Республика Болгария).

Подписано в печать 10.04.2016.
© Наука. Мысль, 2016.